УДК 339.56 (477:560)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-80-6>

Коваленко Р. С.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ТУРЕЦЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

Визначено основні перспективні сфери торговельно-економічного співробітництва між Україною та Турецькою Республікою. Установлено, що найбільш перспективними галузями співробітництва є: військово-та безпекове співробітництво, зокрема спільне виробництво військової техніки, зброї, набоїв та продукції подвійного призначення, сприяння безпеці в регіоні Чорного моря; аерокосмічне співробітництво, виготовлення літаків, безпілотних літальних апаратів, супутників; розвиток інвестиційного складника двосторонніх відносин; науково-технічна та освітня кооперація українських та турецьких освітніх закладів і науково-дослідницьких центрів; співробітництво в гуманітарній сфері. Акцентовано увагу на перспективах розвитку коопераційних зв'язків між суб'єктами господарської діяльності України та Турецької Республіки. Приділено увагу перспективам створення зони вільної торгівлі між країнами.

Ключові слова: співробітництво, євроінтеграція, торгівля, мито, інвестиції, інфраструктура.

Постановка проблеми. Турецька Республіка є важливим партнером України в Чорноморському регіоні, що зумовлено передусім членством Турецької Республіки в НАТО, Митному союзі з ЄС, широкими можливостями співробітництва в політичній та економічній сферах. Туреччина поділяє спільну позицію з ЄС та світовим співтовариством щодо відновлення територіальної цілісності України, засудження анексії Криму та необхідності продовження санкцій проти Російської Федерації до повного виконання Мінських угод, відновлення суверенітету України у Криму й досягнення миру на Донбасі. Регулярно відбуваються контакти на високому і найвищому рівнях. На сучасному етапі розвитку двосторонніх відносин країни недостатньо використовують нинішній потенціал двосторонньої взаємодії. Україна і Турецька Республіка повинні більш інтенсивно й

продуктивно використовувати потенціальні можливості розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин на різних рівнях стратегічної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку торговельно-економічних відносин України та Турецької Республіки висвітлювалися в роботах вітчизняних науковців: О.Г. Белоруса, А.С. Філіпенко, С.І. Пірожкова, А.І. Шниркова, Н.А. Дудченко, Л.Л. Кістерського, О.І. Рогача, Г.Н. Клімко, В.П. Ключко, І.Ф. Чернікова, А.П. Румянцева, Ю.Н. Пахомова та ін.

У зарубіжній літературі питання економічного співробітництва України та Турецької Республіки розглядалися в роботах Л.І. Глухарьова, В.Н. Шенаєва, Ю.В. Шишкова, О.А. Муртазіна, С.М. Меньшикова, Ю.І. Юданова, Д.А. Коннелли, А.Й. Колат, Дж. Мзиір та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Деякі аспекти економічних відносин України та Турецької Республіки недостатньо розкриті й потребують подальшого дослідження та вдосконалення, зокрема відносини в умовах політичної та соціально-економічної нестабільності. Зважаючи на це, доцільно ідентифікувати перспективні сфери економічного співробітництва між Україною та Турецькою Республікою.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення стратегічних пріоритетів двосторонніх економічних відносин між Україною та Турецькою Республікою.

Виклад основного матеріалу. Після анексії Криму з боку Російської Федерації та збройної агресії на Сході України роль Турецької Республіки у забезпеченні національної безпеки України суттєво збільшилася. Про це свідчить активізація контактів, яка розпочалася у 2014 р. і посилювалася у 2015–2019 рр. У цей період відбулася низка важливих зустрічей, зокрема перша офіційна зустріч Президента України Петра Порошенка та Президента Туреччини Реджепа Тайіпа Ердогана у березні 2015 р. і наступна, у березні 2016 р., у межах засідання Стратегічної ради високого рівня між Турецькою Республікою та Україною у м. Києві. Під час заходів, окрім підтримки територіальної цілісності України, було підкреслено «значний потенціал Туреччини у сприянні стабілізації ситуації в Україні» та відзначено перспективність залучення турецьких будівельних компаній до реконструкції зруйнованих регіонів України. Туреччина підтримує механізм деокупації Криму через двосторонні консультації та формат «Женева плюс», а також підтримує українську економіку через виділення кредиту у розмірі 50 млн дол. США на фінансування загального фонду державного бюджету України. 13 травня 2016 р. під час зустрічі в Києві міністрів оборони України та Туреччини сторони домовилися розробити спільний план щодо дій у басейні Чорного моря, також було домовлено разом спланувати поглиблення співробітництва у сфері військово-технічної співпраці, логістичного забезпечення, підготовки особового складу, військово-промислового комплексу [6].

Керуючись прагненням сприяти відновленню миру та безпеки у регіоні Чорного моря та на Близькому Сході, за підсумками VI засідання Стратегічної ради високого рівня, яке відбулося під головуванням президентів двох держав у м. Анкара 9 березня 2016 р., сторони підписали Спільну декларацію та План дій щодо розвитку двосторонніх відносин між Україною та Туреччиною на 2017–2019 рр. у межах розвитку співробітництва у військовій та безпековій сферах і домовилися:

- посилити координацію, співробітництво та довірчу базу між Турецькою Республікою та Україною у сфері безпеки й оборони;
- поглиблювати співпрацю у питаннях реформування Ради Безпеки ООН та інших багатосторонніх механізмів із метою забезпечення міжнародного миру та безпеки;
- сприяти зміцненню механізмів регіональної безпеки в Чорному морі;
- нарощувати співпрацю в контексті спільних зусиль, спрямованих на забезпечення міжнародної безпеки, у т. ч. і в межах НАТО;
- працювати разом у межах міжнародного права з метою деокупації Криму, посилити співпрацю у межах ООН, РС та ОБСЄ з метою віднов-

лення суверенітету України над півостровом та захисту прав громадян України, зокрема кримських татар, на тимчасово окупованих територіях;

- об'єднати зусилля у боротьбі з тероризмом, екстремізмом та сепаратизмом у всіх їхніх проявах, у тому числі шляхом налагодження ефективної співпраці правоохоронних та розвідувальних органів двох країн;

- продовжувати співпрацю у сфері військової освіти;

- поглиблювати співпрацю у сфері модернізації оборонно-промислового комплексу з метою посилення обороноздатності обох країн [5].

3 лютого 2020 р. відбувся візит президента Туреччини Реджепа Тайіпа Ердогана до України для участі у Восьмому засіданні Стратегічної ради високого рівня і в українсько-турецькому бізнес-форумі. Глави України та Туреччини підписали спільну заяву за підсумками засідання Стратегічної ради високого рівня. У заяві підтверджується незмінність підтримки Туреччиною суверенітету і територіальної цілісності України, а також визначено пріоритети двостороннього співробітництва в політичній, торговельно-економічній та військово-технічній сферах. Окрім того, сторони підписали цілу низку міжурядових угод і меморандумів про взаєморозуміння.

Одним із результатів візиту вважається підписання угоди про військово-технічне співробітництво. Згідно з ним, турецька сторона надасть для потреб Збройних сил України 200 млн турецьких лір (близько 36 млн доларів) на покупку турецьких товарів військового та подвійного призначення. За словами українських дипломатів, нині на різних етапах реалізації знаходиться близько 50 українсько-турецьких проєктів із військово-технічної співпраці. Іншою темою переговорів стало створення зони вільної торгівлі між Україною і Туреччиною. Після підписання відповідної угоди обсяг торгівлі між країнами має збільшитися з нинішніх 4-х до 10 млрд дол. США на рік, однак поки не повідомляється про якісь терміни створення такої зони [7].

Турецька Республіка є одним із потенційно важливих партнерів України через низку двосторонніх проєктів у військовій та безпековій галузях, які цікавлять і українську, і турецьку сторони. Серед конкретних сучасних та перспективних проєктів військового співробітництва України та Турецької Республіки слід виділити кооперацію в галузі виробництва військової техніки. Туреччина значно активізувала пошук партнерів у військовій співпраці після введення обмежень на торгівлю зброєю й передачу військових технологій із боку країн Європи та США у відповідь на зростання кількості порушень прав людини в Туреччині після невдалої спроби військового перевороту в липні 2016 р. [3].

На виставці IDEF-2017, яка проходила в травні в м. Стамбул, був підписаний меморандум про співпрацю між «Укроборонпромом» і корпорацією Turkish Aerospace Industries. Документ стосується розроблення різних моделей безпілотників, у тому числі й ударних апаратів. Цей напрям є дуже актуальним, бо українським військовим бракує сучасних безпілотних літальних апаратів, потреби армії в дронах задоволені лише на 5–7%. Бойові дії на Донбасі дали поштовх до розвитку безпілотної авіації в Україні. Сьогодні цією тематикою займаються близько тридцяти фірм, і деякі з них уже представили повноцінні машини, які успішно пройшли відповідну сертифікацію та відомчі

випробування. Кооперація з турецькими компаніями допоможе прискорити створення тактичних і стратегічних безпілотних комплексів [9].

Державний концерн «Укроборонпром» і турецька компанія HAVELSAN підписали комерційну угоду про спільне виробництво радіолокаційної техніки за стандартами НАТО. Нині продовжуються роботи зі створення з турецькими партнерами з HAVELSAN консолідованого центру з кібербезпеки на території України. «Укроборонпром» підписав угоду про співпрацю з турецькою корпорацією MKEK (Turkish Mechanical and Chemical Industry Company), яка є основним виробником вибухових речовин, боєприпасів для стрілецького, важкого озброєння, а також артилерійських систем, що стоять на озброєнні турецької армії. Сфера виготовлення боєприпасів, у якій передбачається співпраця, надзвичайно актуальна для України з огляду на потреби в артилерійських боєприпасах, певних видах підривачів і корпусах снарядів. Україна володіє певними можливостями з виробництва порохів та інших речей, які можуть бути інтегровані з турецькими пропозиціями щодо створення певних зразків, насамперед артилерійських боєприпасів із використанням вітчизняних нових оборонних потужностей [2].

Державний концерн «Укроборонпром» уже має досвід співробітництва з підприємствами військово-промислового комплексу Турецької Республіки. Так, у 2007–2010 рр. успішно реалізовано два проекти між ДКБ «Південне», підприємствами «Укроборонпрому» та турецькими компаніями ROKETSAN A.Ş. і DORMAK у сфері аналізу варіантів розроблення й запуску космічного апарату, а також створення ракетного комплексу на базі балістичної ракети. У 2011 р. було виведено на орбіту супутник турецького виробництва RASAT (запуск здійснено компанією «Космотрас» із використанням ракети-носія «Дніпро»). Розвивалася співпраця на міжуніверситетському рівні (по лінії «Дніпропетровський національний університет – Середньосхідний технічний університет») у сфері розроблення ракетних двигунів [3].

4 листопада 2019 р. було підписано угоду про купівлю турецьких оперативно-тактичних безпілотних літальних апаратів Bayraktar TB2 виробництва компанії Baykar Makina. Діалог щодо купівлі цих БПЛА тривав близько двох років. За цей час представники Міністерства оборони України відвідували Туреччину та ознайомлювалися з різними етапами випробувань Bayraktar TB2. Також розглядається можливість локалізації частини виробництва оперативно-тактичних безпілотних літальних апаратів Bayraktar TB2 на потужностях ДП «Антонов», що входить до складу концерну «Укроборонпром».

Ще один важливий напрям співробітництва – взаємодія в галузі зв'язку. Між міністерствами оборони України та Туреччини існують непорозуміння через використання турецьких радіостанцій для оснащення вітчизняних механізованих і піхотних бригад. Турецька сторона пропонує доволі гарні фінансові умови кредитування таких проектів і готова передавати технології зі створення радіостанцій сучасного покоління [9].

Також за підсумками VI засідання Стратегічної ради високого рівня була підписана Угода між урядом України та урядом Турецької Республіки про внесення змін до Угоди про взаємне сприяння та захист інвестицій між урядом України й урядом Турецької Республіки. Документ визначає порядок сприяння залученню взаємних інвестицій

з Туреччини до України та з України до Туреччини, визначає механізм їх взаємного захисту на територіях обох держав, сприяє справедливому та рівноправному режиму інвестування. Крім того, був підписаний протокол між урядами України та Туреччини щодо внесення змін до Договору про уникнення подвійного оподаткування та запобігання ухиленню від податків на доходи та майно, а також міждержавний імплементаційний протокол про співробітництво в галузі географічної інформації [5].

У 2018 р. Турецька Республіка сумарно інвестувала в економіку України 337,9 млн дол. США. Найбільший обсяг турецьких інвестицій було спрямовано у сферу промисловості – 32%, інформації та телекомунікації – 17%, оптової та роздрібною торгівлі, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16%, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 7% та інші сфери (табл. 1, рис. 1) [4].

Таблиця 1
Динаміка прямих інвестицій із Турецької Республіки в економіку України, 2010–2018 рр., млн дол. США

	Обсяг ПІ	% до попереднього року
2010	134,0	
2011	148,6	+10%
2012	164,0	+10,3%
2013	186,9	+13,9%
2014	212,1	+13,4%
2015	198,4	-6,7%
2016	191,0	-3,8%
2017	312,2	+63%
2018	337,9	+7,5%

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Офіційної інформації державних органів України щодо обсягів інвестицій з України до Турецької Республіки у публічному доступі немає з посиланням: «Дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності інформації». Водночас, за даними Міністерства економіки ТР, станом на 30 червня 2016 р. у Турецькій Республіці було зареєстровано 357 компаній, співвласниками та/або співзасновниками яких є громадяни України. За експертними оцінками, загальний обсяг турецьких інвестицій до України з урахуванням фінансових ресурсів, залучених через банківські структури та спільні підприємства, розташовані в третіх країнах, становить близько 3 млрд дол. США [8].

У 2018 р. Україна та Турецька Республіка підписали двосторонню міжурядову угоду про взаємне сприяння та захист інвестицій. Відповідні документи були підписані сторонами у Києві після шостого засідання Стратегічної ради високого рівня під головуванням президентів України та Туреччини. На переговорах, окрім інвестиційної сфери, було акцентовано увагу на розвитку співробітництва в галузях транспорту, туризму, енергетики, у військовій сфері, оборонній промисловості, освіті та культурі.

Ще одним із пріоритетних напрямів взаємодії та ключовим елементом формування стратегічного партнерства між двома країнами є співробітництво України з Турецькою Республікою у сфері енергетики. На жаль, сучасний етап розвитку цього співробітництва має конкурентний харак-

Рис. 1. Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій із Турецької Республіки в економіку України, млн дол. США

Джерело: сформовано автором на основі [4]

тер і відзначається недостатньою взаємодією партнерів щодо виокремлення спільних інтересів у питаннях забезпечення енергетичної безпеки, розвитку та модернізації нафто- і газотранспортної системи, диверсифікації джерел і шляхів постачання енергоносіїв, пошуку та розроблення родовищ енергоресурсів на території наших держав та розвитку співробітництва щодо їх реалізації. Сьогодні однією з перспективних сфер стає сфера атомної енергетики. Однак якщо враховувати розташування Турецької Республіки у сейсмонезбезпечній зоні, то розвиток на її території атомної енергетики є ризикованим, а тому найперспективнішим є розвиток альтернативних джерел енергії. Пошук альтернативних джерел енергії є одним зі складників концепцій турецької енергетичної політики [10].

Енергетична безпека України у багатьох аспектах залежить від Туреччини. Нині стратегічним завданням є забезпечення дозволу турецької сторони на проходження танкерів зі скрапленням природним газом (СПГ) через протоки до Чорного моря. Від реалізації оголошеного РФ «Турецького потоку», що має переорієнтувати транзит російського газу до Європи з території України до Туреччини, значною мірою залежить нормальне функціонування української ГТС і, як наслідок, обсяги фінансових надходжень до державного бюджету України [8].

Розвиток співпраці у науково-технологічній сфері є одним із важливих елементів взаємин між Україною і Турецькою Республікою в контексті наповнення практичним змістом торговельно-економічних відносин у форматі стратегічного партнерства. Висока динаміка інноваційного розвитку Турецької Республіки, забезпечена завдяки суттєвому збільшенню обсягів фінансування та реалізації масштабних міжнародних проєктів, може стати вагомим механізмом підтримки сектору досліджень і розвитку нашої держави. Для цього створено відповідні передумови, зокрема сформовано розвинуту договірно-правову базу двостороннього науково-технічного співробітництва (у 2007 р. набула чинності рамкова Угода про співробітництво у сфері дослідження та використання космічного простору, а в 2009 р. – Угода

між Урядом України та Урядом ТР про співробітництво у галузі науки та технологій) [7].

Взаємодія між Україною та Турецькою Республікою в науково-технічній сфері здійснюється у межах українсько-турецького комітету з питань науково-технічного співробітництва, шосте засідання якого відбулося 26 грудня 2012 р. у м. Києві. Між установами України та Турецької Республіки на двосторонній основі спільні наукові дослідження виконуються у сфері інформаційних технологій, мікроелектроніки, фізики напівпровідників, матеріалознавства, енергетики та екології Чорного моря. Окремі спільні проєкти реалізуються на багатосторонній основі – у межах Сьомої програми ЄС, а також за лінією ОЧЕС. Поряд із космічною авіаційною галузю України є найбільш високотехнологічною і створює найбільшу додану вартість кінцевого продукту. На нашу думку, поглиблення кооперації у сфері літакобудування також є перспективним напрямом розвитку двосторонніх торговельно-економічних відносин між країнами у форматі стратегічного партнерства. На разі турецька сторона вивчає можливі формати співробітництва турецьких компаній із ДП «Антонов» у межах турецької програми створення середньомігстрального регіонального літака. Турецьким партнерам запропоновано концепцію з розроблення і виробництва (із залученням виробничих потужностей українських підприємств) турбореактивних пасажирських регіональних літаків на базі Ан-158/Ан-178. Також передбачається співпраця ДП «Антонов» із турецьким концерном Turkish Aerospace Industries (TAI) щодо розроблення безпілотних систем, які сьогодні вкрай потрібні Україні з огляду на певне технологічне відставання [9].

Низка установ НАН України продовжує активну науково-технічну співпрацю з турецькими партнерами в межах міжінститутських угод. Щодо розвитку двосторонніх відносин у сфері освіти, то за підсумками засідання Стратегічної ради було підписано Меморандум про співробітництво між Дипломатичною академією України при МЗС та Дипломатичною академією Турецької Республіки про готовність двох навчальних закладів до розвитку співробітництва в освітній сфері,

обміну науковим досвідом та розвитку навчальних програм. Інтенсивно розвивається співробітництво між ВНЗ двох країн, основу якого становлять двосторонні угоди між університетами. Сьогодні вже понад 15 ВНЗ України і Туреччини налагодили співробітництво й підписали відповідні угоди [10].

Плідно співпрацює з установами Турецької Республіки Відділення морської геології та осадового рудоутворення Національного науково-природничого музею НАН України. Тісному співробітництву сприяє взаємна зацікавленість у проведенні спільних геологічних і геофізичних досліджень Чорного моря з одержанням практичних результатів у галузі вивчення грязьового і газового вулканізму в Азовсько-Чорноморському регіоні в аспекті екологічних проблем та проблем безпеки міжнародного мореплавства, підводних транспортних систем (нафто- та газопроводи, кабельні оптико-волоконні системи передачі інформації тощо). Ведеться активний пошук і вивчення джерел енергоносіїв глибинних районів моря (у межах дослідження газового вулканізму), чому сприяють цінний досвід та налагоджені міжнародні зв'язки щодо організації морських досліджень турецькими вченими як на білатеральній, так і на полілатеральній основі в межах виконання проектів Європейського Союзу, ЄБРР, ОЧЕС тощо [10].

Після анексії Криму дедалі більшої актуальності набуває взаємодія між Україною та Туреччиною в гуманітарній сфері. Турецька Республіка завжди мала тісні зв'язки із тюркськими етносами, що проживають в Україні і, проводячи

політику пантюркізму, активно використовувала тюркські народи в досягненні своїх інтересів у країнах-партнерах. Саме цим викликаний інтерес Туреччини до кримських татар, турків-месхетинців, гагаузів, що проживають в Україні. Саме кримських татар, які проживають в Україні, на всіх офіційних зустрічах називають «містком дружби» між країнами.

У звіті Кабінету Міністрів України серед найважливіших візитів та зустрічей відзначений візит міністра закордонних справ України до Туреччини для участі у II сесії Всесвітнього конгресу кримських татар 1 серпня 2015 р. Задля залучення донорської допомоги для тимчасово переміщених осіб, українських громадян на Донбасі та в Криму, зокрема кримських татар, ще у січні 2015 р. Мінсоцполітики та Координаційний офіс в Україні урядової організації Турецького агентства зі співробітництва та координації підписали протокол про наміри. Так, за підтримки Туреччини у Херсонській області вже розпочалося будівництво будинків для кримських татар – вимушених переселенців із Криму [5].

Висновки і пропозиції. Турецька Республіка сьогодні є одним із найважливіших стратегічних партнерів України, і через низку двосторонніх проєктів у військово-технічній, інвестиційній, енергетичній, науково-технічній, гуманітарній та інших пріоритетних сферах двостороннього співробітництва закладено основи подальшого нарощення темпів розвитку торговельно-економічних відносин між ними та поглиблення взаємозалежності економік країн.

Список використаних джерел:

1. Ministry of Economics of Turkey. URL : <http://www.economy.gov.tr/index> (дата звернення: 12.11.2019).
2. Turkey and Ukraine Sign Joint Plane Manufacturing Project. *Daily Sabah*. May 15, 2016. URL : <http://www.dailysabah.com/money/2016/05/16/turkey-and-ukraine-sign-joint-plane-manufacturing-project#16/> (дата звернення: 22.09.2019).
3. Ukraine and Turkey Ink Military Cooperation Road Map. 17 May 2016. URL : <http://24today.net/open/663932> (дата звернення: 18.11.2019).
4. Державна служба статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.10.2019).
5. Декларація «Про створення Стратегічної ради високого рівня між Україною та ТР» від 25.01.11. URL : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9/2012#n9> (дата звернення: 12.11.2019).
6. Договірні-правова база між Україною та Турецькою Республікою (довідка). URL : <http://turkey.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tr/diplomacy> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Міністерство закордонних справ Турецької Республіки. URL : <http://www.mfa.gov.tr> (дата звернення: 12.10.2019).
8. Міністерство закордонних справ України. URL : <http://www.mfa.gov.ua> (дата звернення: 12.11.2019).
9. Міністерство інфраструктури України. URL : <http://www.mtu.gov.ua> (дата звернення: 15.12.2019).
10. Національний інститут стратегічних досліджень України. URL : <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2019).
11. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підручник. Київ : Либідь. 2008. 408 с.

References:

1. Ministry of Economics of Turkey. Available at: <http://www.economy.gov.tr/index>. (accessed 12 November 2019).
2. Daily Sabah (2016). Turkey and Ukraine Sign Joint Plane Manufacturing Project. Daily Sabah, May 15. Available at: <http://www.dailysabah.com/money/2016/05/16/turkey-and-ukraine-sign-joint-plane-manufacturing-project#16/> (accessed 22 September 2019).
3. Ukraine and Turkey Ink Military Cooperation Road Map, 17 May 2016. Available at: <http://24today.net/open/663932> (accessed 18 November 2019).
4. Depzhavna sluzhba statystyky Ukpajiny (2019). URL: www.ukrstat.gov.ua. (accessed 20 October 2019).
5. Deklaracija «Pro stvorennja Strategichnoji rady vysokogho rivnja mizh Ukrajinoju ta TR». 25.01.11. Available at: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9/2012#n9> (accessed 12 November 2019).
6. Doghovirno-pravova baza mizh Ukrajinoju ta Tureckjoju Respublikoju (dovidka). Available at: <http://turkey.mfa.gov.ua/ua/ukraine-tr/diplomacy> (accessed 12 September 2019).
7. Ministerstvo zakordonnykh sprav Tureckjoji Respubliki. Available at: <http://www.mfa.gov.tr> (accessed 12 October 2019).
8. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrajiny. Available at: <http://www.mfa.gov.ua> (accessed 12 November 2019).
9. Ministerstvo infrastruktury Ukrajiny. Available at: <http://www.mtu.gov.ua> (accessed 15 December 2019).
10. Nacionalnijnyj instytut strategichnykh doslidzenj Ukrajiny. Available at: <http://www.niss.gov.ua> (accessed 12 October 2019).
11. Filipenko A. S. (2018). Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny: teoriya: pidruch. Dlja stud. Ekon. Spec. Vyshh. Navch. zakl. K. : Lybidj.

Коваленко Р. С.

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ТУРЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ

Резюме

Определены основные перспективные сферы торгово-экономического сотрудничества между Украиной и Турецкой Республикой. Установлено, что наиболее перспективными отраслями сотрудничества являются: военное и сотрудничество в сфере безопасности, в частности совместное производство военной техники, оружия, боеприпасов и продукции двойного назначения, содействие безопасности в регионе Черного моря; аэрокосмическое сотрудничество, изготовление самолетов, беспилотных летательных аппаратов, спутников; развитие инвестиционной составляющей двусторонних отношений; научно-техническая и образовательная кооперация украинских и турецких образовательных учреждений и научно-исследовательских центров; сотрудничество в гуманитарной сфере. Акцентируется внимание на перспективах развития кооперационных связей между субъектами хозяйственной деятельности Украины и Турецкой Республики. Уделено внимание перспективам создания зоны свободной торговли между странами.

Ключевые слова: сотрудничество, евроинтеграция, торговля, пошлина, инвестиции, инфраструктура.

Kovalenko Roman

V. N. Karazin Kharkiv National University

PRIORITY AREAS OF DEVELOPMENT OF ECONOMIC RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE TURKISH REPUBLIC

Summary

The attention is paid to the prospects of development of cooperative relations between the subjects of economic activity of Ukraine and the Turkish Republic, in particular in strategic spheres of economic interaction. Possibilities of creating a free trade area between Ukraine and Turkey as a mechanism for increasing trade between countries were discussed. The main priorities for trade in services between countries are identified. During the occupation of the Crimea, major principals of humanitarian cooperation and assistance to the Crimean Tatars were determined. The regulatory and legal aspects of ensuring the development of bilateral trade and economic relations between Ukraine and the Turkish Republic were identified. The issues of development of investment cooperation between the countries in the context of strategic partnership are considered. The basic directions of cooperation in scientific and educational spheres are defined such as: cooperation of higher educational establishments, research institutes, provision of educational services, joint scientific activity. The main directions of cooperation of the countries in the energy sphere are outlined, in particular the supply and transit of energy resources. The main perspective areas of trade and economic cooperation between Ukraine and the Turkish Republic have been identified. The most promising areas of cooperation were found to be: military and security cooperation, in particular, joint production of military equipment, weapons, ammunition and dual-use products, and promotion of security in the Black Sea region; aerospace cooperation, aircraft manufacturing, drones, satellites; development of the investment component of bilateral relations; scientific, technical and educational cooperation of Ukrainian and Turkish educational institutions and research centers; cooperation in the humanitarian field. The article highlights main trends in bilateral trade and economic relations between Ukraine and the Turkish Republic in recessionary tendencies prevailing in socio-economic and political life of Ukraine and possible methods of solution in the short and long terms.

Keywords: cooperation, European integration, trade, customs, investment, infrastructure.